

Voorwoord

We staan voor grote uitdagingen op het gebied van waterbeheer, klimaatverandering en duurzaamheid, in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin. We kunnen niet volledig doorgaan zoals voorheen. De koers vanuit de Perspectiefnota 2026-2030 is vertaald in deze begroting en sluit aan bij de nieuwe realiteit. We moeten vernieuwend aan de slag, door: Innovatief sturen op Water.

De rode draad in alle programma's is het toekomstgericht en integraal werken. Innovatie, klimaatadaptatie, duurzaamheid en participatie zijn daarbij de belangrijkste pijlers. We zijn een belangrijke partner voor medeoverheden, die niet alleen wettelijke taken uitvoert, maar ook actief bijdraagt aan een duurzame en veerkrachtige leefomgeving, waarin water en bodem leidend zijn in ruimtelijke keuzes. Ook nemen we onze verantwoordelijkheid door de rekening van de toekomst niet volledig door te schuiven naar de volgende generatie.

Waterveiligheid

De bescherming van Fryslân tegen overstromingen en wateroverlast blijft onze kerntaak. Ook in 2026 voeren we inspecties en onderhoud aan dijken en keringen uit, vastgelegd in het jaarlijkse memo Klaar voor stormseizoen. Vanuit het hoogwaterbeschermingsprogramma werken we continu aan diverse dijkversterkingsprojecten. Daarnaast wordt de overdracht van zandige keringen op de eilanden voorbereid. Binnen het herstelprogramma Oevers en Kaden verbeteren we in 2026 en 2027 nog circa 60 kilometer regionale keringen. Voor lokale keringen starten we een analyse, zodat vanaf 2028 een nieuw herstelprogramma kan worden uitgevoerd.

Watersysteem

In 2026 zetten we stappen naar een klimaatbestendig en robuust watersysteem. In het veenweidegebied starten de eerste maatregelen voor peilopzet en kijken we naar innovatieve maatregelen. Voor de zandgronden worden waterconserveringsmaatregelen voorbereid en ontwikkelen we een kansenkaart voor waterconservering. In de kleigebieden richten we ons op het tegengaan van verzilting en het vergroten van zoetwaterlenzen, onder andere via het onderzoekstraject FRESHM.

Tevens ronden we de huidige KRW maatregelen af en bereiden ons voor op het nieuwe KRW-plan. Samen met o.a. provincie en gemeenten investeren we in het schoon en gezond houden van het watersysteem en met het Utfieringsplan Bioferskaat blijven we de ecologische kwaliteit versterken. Ook bereiden we het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028–2033 voor.

Waterketen

We blijven investeren in de betrouwbaarheid en veiligheid van de keten. Op diverse plaatsen worden persleidingen vervangen. In onze rioolwaterzuiveringsinstallaties breiden het terugwinnen van waardevolle grondstoffen verder uit en zetten stappen richting betere verwijdering van medicijnresten en microverontreinigingen. De gestelde KRW-doelen vanuit Europa leiden tot een aanvullende opgave én inspanningsverplichting ten opzichte van de herzien richtlijn stedelijk afvalwater.

We zetten in op het terugwinnen van grondstoffen via innovatieprojecten PHA2USE en SWITCH20. In 2026 werken we de nieuwe Waterketenvisie uit, die richting geeft aan het beheer en de vernieuwing van de komende decennia en bereiden we de afzetroute en het contractbeheer van de nieuwe slibverwerking voor.

Bestuur en organisatie

We bouwen verder aan een wendbare en transparante organisatie. In 2026 leggen we de nieuwe Leidraad Weging Waterbelang voor. Dit geeft duidelijkheid aan gemeenten en provincie welke waterbelangen structureel en vroegtijdig moeten worden meegenomen in ruimtelijke plannen. We implementeren het wettelijk verplichte uitdaagrecht, gericht op inwoners, om zo ingelanden ruimte te geven om zelf voorstellen te doen.

Intern staat dit jaar in het teken van datagedreven werken, digitalisering en innovatie. De noodzaak van innoveren is helder. We richten ons op drie vormen van innovatie: technologische, data- en sociale innovatie, met als doel onze maatschappelijke opgaven slimmer, beter en efficiënter aan te pakken. Data-innovatie borgen we structureel en sociale innovatie versterken we.

Planning en Control (P&C)

We willen met de doorontwikkeling van de P&C-cyclus en de bijbehorende producten (begroting, voortgangsrapportages en jaarstukken) gehoor geven aan de wensen van het algemeen bestuur. Zo is in deze begroting door middel van prestatie indicatoren meer aandacht gegeven aan de reguliere taken en combineren we de doelstellingen nadrukkelijker met wat we daarvoor gaan doen. Ook is het overzicht van de meerjarige financiële baten en lasten van de exploitatie vereenvoudigd, om zo de leesbaarheid te verbeteren. Deze doorontwikkeling is een permanent verbeteringsproces. Zo zullen we in de volgende perspectiefnota ook nadrukkelijker de meerjaren investeringen betrekken.

Sluitende begroting

In deze begroting zijn de financiële keuzes uit de Perspectiefnota 2026-2030 nader vertaald, waaronder de 2,5% benodigde opbrengststijging uit de doorkijk 2050. Daarmee is de eerste financiële vertaling genomen. Om niet langer door te gaan op de oude manier (rode lijn), maar fundamentele financiële aanpassingen om richting de blauwe lijn af te buigen. Wel blijft strakke sturing op de investeringen en de toekomstige kosten prioriteit. De structurele positieve effecten uit beide voortgangsrapportages 2025, zijn meegenomen in de financiële uitwerking van deze begroting. Zo zijn de belastingopbrengsten scherper geraamd en zijn de kapitaallasten realistisch begroot. De eventuele structurele besparing op de energiekosten blijven we monitoren.

De totale lasten voor 2026 komen uit op € 243,8 miljoen. Dit halen we hoofdzakelijk op uit onze waterschapsbelastingen. Voor een sluitende begroting moet de totaalopbrengst voor het watersysteembeheer stijgen met 8,6 procent en die voor het zuiveringsbeheer met 7,2 procent. Hiermee komen we lager uit dan in de Perspectiefnota. Hier waren stijgingen van respectievelijk 8,7 en 8,2 procent voorzien.

Luzette Kroon, Dijkgraaf

Evelien van der Kuil, Interim secretaris-directeur

Foarwurd

Wy steane foar grutte útdagings op it mêd fan wetterbehear, klimaatferoaring en duorsumens, sawol yn kwalitatyf as kwantitatyf opsicht. Wy kinne net folslein trochgean lykas foarhinne. De koers út de Perspektiefnota 2026–2030 is oerset yn dizze begrutting en slút oan by de nije realiteit. Wy moatte fernijend oan 'e slach, troch: Ynnovaasjefol stjoeren op Wetter.

De reade tried yn alle programma's is it takomstrjochte en yntegraal wurkjen. Ynnovaasje, klimaatadaptaasje, duorsumens en partisipaasje binne dêrby de wichtichste pylders. Wy binne in wichtige partner foar oare oerheden, dy't net allinne wetteplike taken útfiere, mar ek aktyf bydrage oan in duorsume en fitalere libbensomjouwing, dêr't wetter en boaiem liedend binne by romtlike keuzes. Ek nimme wy ús ferantwurdlikens troch de rekken fan 'e takomst net folslein troch te skowen nei de folgjende generaasje.

Wetterfeiligens

It beskermjen fan Fryslân tsjin oerstreamingen en wetteroerlêst bliuwt ús kearnopjefte. Ek yn 2026 fiere wy ynspekjes en ûnderhâld oan diken en kearingen út, fêstlein yn it jierlikse memo Klear foar stoarmseizoen. Fanút it heechwetterbeskermingsprogramma wurkje wy trochgeand oan ferskate dykfersterkingsprojekten. Dêrneist wurdt de oerdracht fan sânige kearingen op 'e eilannen taret. Binnen it herstelprogramma Oevers en Kaden ferbetterje wy yn 2026 en 2027 noch sa'n 60 kilometer regionale kearingen. Foar lokale kearingen starte wy in analyse, sadat fan 2028 ôf in nij herstelprogramma útfierd wurde kin.

Wettersysteem

Yn 2026 sette wy stappen nei in klimaatbestindich en robúst wettersysteem. Yn it feangreidegebiet starte de earste maatregels foar peilopset en ûndersykje wy ynnovative maatregels. Foar de sângrûnen wurde wetterbewaringsmaatregels taret en ûntwikkelje wy in kânskaart foar wetterkonservering. Yn de klaaigebieten rjochtsje wy ús op it tsjin gean fan fersâltning en it fergrutsjen fan swietwetterlenzen, ûnder oare fia it ûndersykstrajekt FRESHEM.

Wy slute de hjoeddeiske KRW-maatregels ôf en tariede ús op it nije KRW-plan. Tegearre mei ûnder oaren provinsje en gemeenten ynvestearje wy yn it skjinne en sûn hâlden fan it wettersysteem, en mei it Utfieringsplan Bioferskaat bliuwe wy de ekologyske kwaliteit fersterkjen. Ek tariede wy it nije Wetterbehearprogramma 2028–2033 foar.

Wetterketen

Wy bliuwe ynvestearjen yn de betrouberens en feiligens fan de keten. Op ferskate plakken wurde persliedingen ferfongen. Yn ús rioelwetter-suveringsynstallaasjes breidzje wy it weromwinnen fan weardefolle grûnstoffen fierder út en sette wy stappen rjochting bettere ferwidering fan medisynresten en mikrofersmoargings. De KRW-doelen út Europa liede ta in oanfoljende opjefte én ynspanningsoerienkomst yn ferhâlding ta de fernijde rjochtline foar stedlik ôffalwetter.

Wy sette yn op it weromwinnen fan grûnstoffen fia de ynnovaasjeprojekten PHA2USE en SWITCH20. Yn 2026 wurkje wy de nije Wetterketenfyzje út, dy't rjochting jout oan it behear en fernijing fan de kommende desennia, en tariede wy de ôfsatrûte en it kontraktbehear fan de nije slibferwurking.

Bestjoer en organisaasje

Wy bouwe fierder oan in fleksibele en transparante organisaasje. Yn 2026 lizze wy de nije Leidraad Weagjen Wetterbelang foar. Dit jout dúdlikheid oan gemeenten en provinsje hokker wetterbelangen struktureel en betiid meinommen wurde moatte yn romtlike plannen. Wy ymplemintearje it wetlik ferplichte útdaachrjocht, rjochte op ynwenners, om sa ynlanners romte te jaan sels foarstellen te dwaan.

Yntern stiet dit jier yn it teken fan datadreaun wurkjen, digitalisearring en ynnovaasje. De needsaak om te fernijen is dúdlik. Wy rjochtsje ús op trije foarmen fan ynnovaasje: technologyske, data- en sosjale ynnovaasje, mei as doel ús maatskiplike opjeften slimmer, better en effisjinter oan te pakken. Data-ynnovaasje boargje wy struktureel, en sosjale ynnovaasje fersterkje wy.

Planning en Control (P&C)

Wy wolle mei de trochûntwikkeling fan de P&C-syklus en de byhearrende produkten (begrutting, fuortgongsrapportazjes en jierstikken) gehoar jaan oan de winsken fan it algemien bestjoer. Sa is yn dizze begrutting, mei help fan prestaasje-yndikatoaren, mear omtinken jûn oan de reguliere taken, en kombinearje wy de doelstellingen dúdliker mei wat wy dêrfoar dogge. Ek is it oersjoch fan de mearjierrige finansjele baten en lêsten fan de eksploitaasje ienfâldiger makke, om de lêsbereitskip te ferbetterjen. Dizze trochûntwikkeling is in permanint ferbetteringsproses. Yn de folgjende Perspektyfnota sille wy ek de mearjierrige ynvestearings mear eksplisyt meinimme.

Slútende begrutting

Yn dizze begrutting binne de finansjele keuzes út de Perspektyfnota 2026–2030 fierder útwurke, wêrûnder de 2,5% needsaaklike opbringststiging út de doarsjoch 2050. Dêrmei is de earste finansjele oersetting makke. Net langer trochgean op de âlde wize (reade line), mar fundamintale finansjele oanpassingen meitsje om ôf te bûgjen rjochting de blauwe line. Wol bliuwt strang stjoeren op ynvestearings en takomstige kosten in prioriteit.

De strukturele positive effekten út beide foarútgongsrapporten 2025 binne meinommen yn de finansjele útwurking fan dizze begrutting. Sa binne de belestingopbringsten skerper rûsd en binne de kapitaallêsten realistysk begroten. De mooglike strukturele besparing op de energykosten hâlde wy trochgeand yn 'e gaten.

De totale lêsten foar 2026 komme út op € 243,8 miljoen. Dit helje wy foaral út ús wetterskipsbelestingen. Foar in slútende begrutting moat de totaalopbringst foar it wettersysteembehear tanimme mei 8,6 prosint en dy foar it suveringsbehear mei 7,2 prosint. Hjirmei lizze wy leger as yn de Perspektyfnota, dêr't stigungen fan respektivelik 8,7 en 8,2 prosint foarsjoen wiene.

Luzette Kroon, Dykgreve

Evelien van der Kuil, Ynterim sekretaris-direkteur

